

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет педагогіки, психології, соціальної роботи та мистецтв
Кафедра музичної педагогіки та хореографії

ОП Хореографія. Народна хореографія

Спеціальність 024 Хореографія

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

«Темниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації:

хореографічна постановка «Ніч на Лисій горі»

Ільченка Олександра Олександровича

Науковий керівник:

Олександр ПАРХОМЕНКО

доцент, кандидат педагогічних наук

Рецензент:

Наталія ТЕРЕШЕНКО

доцентка, кандидатка педагогічних наук

Допущено до захисту _____

в.о. завідувача кафедри музичної педагогіки та хореографії

доцент **Олена КОВАЛЬ** _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи «Таємниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації: хореографічна постановка «Ніч на Лисій горі»»	6
1.1. Еволюція уявлень про Вальпургієву ніч у європейських та українських культурних традиціях.....	6
1.2. Вальпургієва ніч у мистецтві: від літературної класики до кіно і сцени.....	14
1.3. Вальпургієва ніч у сучасній культурі та субкультурних практиках..	16
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2. Художні особливості хореографічної постановки «Ніч на Лисій горі» у контексті кваліфікаційної роботи «Таємниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації»	22
2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору.....	22
2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору	27
2.3.Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції.....	33
Висновки до другого розділу	40
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	47

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми кваліфікаційної роботи. Українська культура завжди поєднувала у собі реальність і міфологічний світ, народні вірування та обрядові традиції, що формувалися впродовж багатьох століть. Містичні уявлення, легенди й народні перекази зайняли вагоме місце у світогляді українців, вплинули на їхній побут, творчість і мистецтво. У сучасному світі ці образи отримують нове художнє переосмислення. Особливий інтерес викликають твори, що поєднують фольклорні мотиви з елементами містики.

Одним із найяскравіших прикладів подібних мотивів є образ Вальпургієвої ночі - містичного свята, яке хоч і не належить до українських традицій напряду, проте має численні паралелі з народними віруваннями, легендами й переказами про відьомські шабаші та «нечисті» місця, серед яких особливе місце займає київська Лиса гора. Містичні мотиви, образи відьом, чортів та нічних сил неодноразово з'являлися в українській літературі, музиці та театральних постановках. Вони стали творчим поштовхом для багатьох митців, від Миколи Гоголя до композиторів і хореографів ХХ століття.

Звернення до теми Вальпургієвої ночі у сучасній хореографії є важливим кроком у переосмисленні народних легенд і створенні нового художнього твору, що поєднує традиційні уявлення з сучасною сценічною мовою. Тому темою нашої кваліфікаційної роботи ми обрали **«Темниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації: хореографічна постановка «Ніч на Лисій горі»»**.

Метою кваліфікаційної роботи є аналіз культурних, міфологічних та мистецьких особливостей Вальпургієвої ночі та створення хореографічної постановки «Ніч на Лисій горі».

Завдання кваліфікаційної роботи:

- проаналізувати історичний розвиток та еволюцію уявлень про Вальпургієву ніч у європейській та українській культурних традиціях;
- дослідити втілення теми Вальпургієвої ночі у різних видах мистецтва (літературі, театрі, кінематографі, музиці та хореографії);
- розглянути відображення свята Вальпургієвої ночі у сучасній культурі та субкультурних практиках;
- здійснити ідейно-тематичний аналіз хореографічної постановки «Ніч на Лисій горі»;
- проаналізувати композиційну будову хореографічної постановки як складової кваліфікаційної роботи «Таємниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації»;
- охарактеризувати музичну основу, сценографію та художні засоби, що формують містичну атмосферу хореографічного твору.

Практичне значення кваліфікаційної творчої роботи полягає у розширенні можливостей сценічного втілення міфологічних та фольклорних мотивів, що пов'язані з містикою, легендами та народними віруваннями. Звернення до образів Вальпургієвої ночі та Київської Лисої гори сприяє популяризації культурних традицій та демонологічних уявлень у сучасному мистецькому просторі.

Хореографічна постановка «Ніч на Лисій горі» може бути використана на фестивалях, конкурсах, мистецьких заходах, театралізованих дійствах, у культурно-просвітницьких програмах та в навчальному процесі під час підготовки хореографів.

Робота над постановкою забезпечує практичний досвід для хореографів-постановників, сприяє формуванню професійних навичок сценічного та водночас містичного дійства, збагаченню репертуару колективів сучасної та народно-сценічної хореографії. Для виконавців це є

можливістю підвищити акторську майстерність, розвинути навички пластичного перевтілення та роботу з атмосферою сценічною подачею.

Робота має освітню та виховну цінність. Вона поглиблює інтерес до українських народних легенд, демонології, фольклорної символіки, сприяє збереженню культурної спадщини через сучасну мистецьку інтерпретацію та стимулює дослідження національної міфології в хореографічному мистецтві.

Апробація кваліфікаційної роботи. Епізоди хореографічної постановки «Ніч на лисій горі» були представлені на IX Міжнародному дитячому та молодіжному фестивалі-конкурсі хореографічного мистецтва «Квітневі викрутаси» (25 квітня 2025р., м. Ніжин).

Матеріали кваліфікаційної роботи знайшли своє висвітлення на II Міжнародній науково-практичній конференції «Розвиток освіти в Європейському просторі: національні виклики та транснаціональні перспективи» (Ніжин, 14-15 листопада 2024 р.) за темою «*Хореографічні репродукції кельтських святкувань: Вільпургієва ніч*»; на VII Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мистецька освіта очима молодого науковця» (Ніжин, 28 листопада 2024 р.) за темою: «*Вальпургієва ніч чи Ніч на Лисій горі: історія виникнення свята*»; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання мистецької педагогіки: сучасний стан та перспективи розвитку» (Хмельницький, 4 грудня 2024 р.) у доповіді «*Демонологічні образи у сучасній сценічній хореографії*»; IX Мистецько-педагогічних читаннях пам'яті професора О. Я. Ростовського (Ніжин, 28 березня 2025 р.) за темою: «*Свято Вальпургієвої ночі: історичний екскурс задля хореографічного осучаснення*»

Структура та обсяг пояснювальної записки. Вона складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (10 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи - 51 сторінка, з них основного тексту - 42 сторінки.

**РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи реалізації кваліфікаційної роботи
«Таємниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації:
хореографічна постановка «Ніч на Лисій горі»**

***1.1. Еволюція уявлень про Вальпургієву ніч у європейській та українській
культурних традиціях***

Вальпургієва ніч - це містичне свято, що відзначається в ніч із 30 квітня на 1 травня, головним чином у країнах Центральної та Північної Європи. Воно має глибоке коріння в дохристиянських традиціях, пов'язаних із поклонінням природі, духам і магічним силам. Згодом цей обряд увібрав у себе елементи християнських вірувань, зокрема культ святої Вальпурги, і трансформувався у сучасне народне гуляння [9].

Витоки Вальпургієвої ночі сягають дохристиянських часів, коли народи германської та скандинавської культур відзначали зміну сезонів. Це свято, пов'язане з культом родючості та поклонінням природним духам, знаменувало перехід від холодної пори року до теплого літа.

Згідно з давніми повір'ями, в ніч із 30 квітня на 1 травня відбувався бенкет відьом на горах, зокрема на горі Брокен у Німеччині. Вважалося, що саме цієї ночі відьми збиралися на шабаш і закликали темні сили. Такі уявлення пояснюють страх, який супроводжував цю ніч у середньовіччі [9].

З приходом християнства відбулося поступове поєднання язичницьких традицій із новою релігією. В цей період популярності набув культ святої Вальпурги - це християнська свята, яка жила у VIII столітті. Вона була англосаксонською місіонеркою, черницею і настоятелькою монастиря в Гейденгаймі (сучасна Німеччина). Вальпурга допомагала своєму братові Святому Боніфацію у наверненні германських племен у християнство.

Її ім'я стало відомим завдяки Вальпургієвій ночі, яка в народних віруваннях асоціюється з шабашем відьом і магічними обрядами. Насправді

ця ніч була язичницьким святом весни, але згодом отримала християнське забарвлення і пов'язувалася зі святою Вальпургою, яку вважали захисницею від злих духів. У Вальпургієву ніч особливе місце займали обряди, пов'язані із захистом від нечистої сили. Люди запалювали великі багаття, які мали відганяти злих духів, а також використовували амулети, трави та спеціальні молитви [10].

Основні символи свята:

1. *Вогонь* - великі багаття символізують очищення, захист від злих духів і зустріч нового циклу життя. Люди стрибали через вогонь для залучення удачі. Також здавна воно вважалось символом життя та невичерпної енергії, що несе як творчу, так і руйнівну силу. У різних культурах його сприймали як небесний дар, прояв божественної сутності на землі, наділяючи його рисами живої істоти. Існували суворі заборони: не можна було кидати у вогонь бруд або ставитися до нього зневажливо. Його використовували як для захисту так і для лікування [10].

Полум'я символізувало правду, вічне життя, добробут і достаток, звідки і пішла назва - багаття. Вогонь відігравав значну лікувальну роль. За його допомогою припікали рани, випалювали недуги та проводили обробку очищення. Цілителі часто використовували попіл у своїх практиках. Особливими цільовими властивостями наділялася й піч - священне місце в домі, навколо якого сформована система забобонів та вірувань.

У слов'ян існував звичай кремації – померлих родичів спалювали на вогнищі, а сам обряд називали - кродуванням. Арабські мандрівники залишили описи того, як давні руси ховали покійників у човнах: спускали їх на воду та підпалювали за допомогою вогняних стріл [3, 18].

Вогонь грав центральну роль у всіх ритуалах предків, жодне обрядове дійство не проходило без нього.

2. *Відьми* - слово «відьма» походить від слова відати, тобто знати про все. В українській традиції відьмами називали не тільки тих, хто приніс шкоду, а й тих, хто допомагав, хоча таких жінок частіше називали знахарками

або шептухами. Саме слово «відьма» в народній свідомості фактично має негативне забарвлення. У Карпатському регіоні можна зустріти й інші назви – босорка чи упириця [9].

Відповідно з народними віруваннями, рідних відьом можна впізнати за певними особливими ознаками. Найпоширенішою вважався хвіст, який насправді є атавізмом - подовженим куприком. крім цього, у відьмі могли бути зрощені пальці або будь-які інші фізичні відмінності: суцільний заріст уздовж хребта, зрощені брови, очі глибокого чорного чи насичено-зеленого кольору, а також райдужка з незвичайними вкрапами.

Популярним мотивом також є перетворення відьми. В залежності від регіону, вона могла набувати вигляду не тільки тварин, а й різноманітних предметів - собаки, мухи, копиці сіна, колеса від воза, свинід. На території України відьма часто перетворювалася на жабу, ропуху або кішку. Такі тварини часто з'являлися біля корови в хліві, що викликало підозри серед людей, вони думали тоді, що це прийшла відьма доїти тварину [9].

Бувало, що люди розповідали про випадки, коли дорогою рухалася копиця сіна. А ще відьми здатні літати - це розповідають в дослідженнях по всій Україні. Багато історій кажуть про зборища відьом. Серед відомих місць для таких зібрань можна згадати Лисі гори - це гори в яких довкола росте ліс, а зверху його немає, вважається що верхівку витоптали нечисті сили. Ці гори є в різних містах, село Стобихва на Любешівщині та село Глибівка на Богородчанщині, або ж місто Київ.

В народних віруваннях Вальпургієва ніч вважалася часом, коли відьми збиралися на шабаш. Тому відьми стали головним фольклорним образом цього свята [3, 190].

3. *Чорт або Сатана* - це найвідоміший персонаж української демонології - чорт, який має багато різних назв, таких як сатана, біда, мара, дідько, злий, лихий, рогатий, куций, лукавий, нечистий, щезник. Як узагальнене уявлення про «нечисту силу», чорт може заміщувати практично будь-яку демонічну істоту, що завдає шкоди людині. З ним безпосередньо

пов'язані поняття ляку, блуду, вихору. Наприклад, персоніфікованого ляку інколи називають лякачем, племетою, маняком, але часто просто кажуть, що це зробив нечистий або чорт. Коли людину охоплює блуд, говорять, що її «чорт водить». Якщо людину крутить вихором, це може бути «чорт жениться» або «чорти молоду несуть».

Найчастіше чорт з'являється вдень та опівночі, до півнів. Його зазвичай уявляють як людину, але з чорним хутром, рильцем, хвостом, рогами, викривленими колінами, копитами або лапами чи кігтями. Очі та язик чорта мають вогняний колір. Також в нього немає п'яти, тому він кульгає на ногу. Хвіст чорт ховає, а різки в нього під циліндром. Він намагається виглядати як пан [3,160].

4. *Гірські вершини* - вважалося, що відьми збираються на високих місцях, зокрема на горі Броккен у Німеччині або на Лисій горі, що знаходиться у Києві над Дніпром.

5. *Танці та маскаради* - люди переодягалися, веселилися, щоб відігнати злих духів і відсвяткувати прихід весни.

6. *Мітли, чорні коти, ворони* - відьми використовували мітли, кочергу, коромисло чи помело для передвигання. Вони злітали на шабаш голими та вродливими. Чорні коти у західній культурі часто асоціюються з поганими прикметами. Зокрема, їх вважали супутниками відьом, через що в багатьох європейських країнах вони стали символами нещастя.

Особливо зловісним знаком вважається, якщо чорний кіт перетинає шлях людині - це трактують як передвістя біди чи навіть смерті. Коли злітали відьми на шабаш то завжди дув сильний вітер та літали довкола ворони. Все це є атрибутами чаклунства, які також асоціюються з цим святом.

7. *Весняні квіти та зелені гілки* - згідно з народними переказами, деякі квіти можуть приносити своєму власнику щастя, любов і добро. Вважається, що півонія символізує достаток і багатство, а червона троянда – пристрасть і кохання. Такі вірування мають значний вплив на культурні традиції. символи оновлення природи і життя.

У період Середньовіччя страх перед чаклунством і нечистою силою посилювався. Католицька церква активно боролася з язичницькими традиціями, однак деякі з них глибоко вкоренилися в народній культурі. Вальпургієва ніч стала асоціюватися з відьомськими шабашами, що відображено в численних судових процесах над «відьмами» та інквізиційних переслідуваннях.

Водночас, у багатьох регіонах це свято мало й іншу сторону - весняні народні гуляння, де молодь стрибала через вогнища, співала пісні та відзначала прихід весни. Сьогодні Вальпургієва ніч є популярним народним святом у Німеччині, Швеції, Фінляндії, Чехії та інших країнах. Святкування цього свята проходить по різному в кожній із країн.

Німеччина (особливо регіон Гарц, гора Броккен). Фестивалі відьом: Люди переодягаються у відьом, демонів та інших містичних істот. Також проходять театралізовані вистави, вони відтворюють легендарний шабаш відьом з «Фауста» Гете. Люди розпалюють багаття який є головним символом свята – очищення від злих духів та зустріч весни. Це гуляння є чудовою нагодою для веселошів: можна співати, танцювати, насолоджуватися музикою та придбати цікаві вироби на ярмарку майстрів.

Традиційно будинки та сади прикрашають молодими гілками та квітами, що, за повір'ям, приносить удачу, міцне здоров'я та щедрий урожай. Увечері запалюють вогнища, навколо яких водять хороводи, влаштовують танці та стрибають через полум'я. Також відбувається символічний вибір короля й королеви травня. У Баварії досі існує традиція, згідно з якою в ніч Фрайнахт можна переносити предмети з подвір'я, якщо хвіртка відкрита. Проте, якщо вона зачинена, заходити на територію суворо заборонено[9].

Раніше це свято було відомим як «ніч викриттів». Так, неохайних сусідів намагалися привчити до порядку: речі, що безладно лежали у дворі, забирали та наступного дня викладали на центральній площі. Крім того, пустуні могли пофарбувати будинки таємних коханців або навіть перенести віз на купу гною.

З часом особливо популярним жартом стала підміна табличок із назвами вулиць. У «відьомську ніч» також дозволялося забирати певні предмети, що робило святкування ще більш інтригуючим [9].

Швеція (Walpurgis Night або Valborgsmässoafton). Тут співають студентські хори, традиційно виконують весняні пісні. Люди збираються в парках і на майданах, щоб спалити «зиму», тобто розпалюють багаття. Найпопулярніші страви на цьому святі є - оселедець, картопля та випічка. [10].

Чехія («Pálení čarodějnic» – «Спалення відьом»). В цій країні є традиція спалювати опудала відьом. Фігури з соломи підпалюють, щоб вигнати злих духів. Потім стрибають через вогонь, вважається, що це приносить удачу і захищає від хвороб. Спочатку багаття розпалювали переважно на пагорбах, проте сьогодні чехи здебільшого спалюють відьом у садах, на прилеглих луках або в парках. Ця традиція прийшла до Чехії з Німеччини ще в епоху Середньовіччя.

Молодь забавляється тим, що пари цілуються під квітучими деревами для щастя. Парк Ладронка став місцем, де святкування спалення з часом перетворилося на найбільший відьомський фестиваль у Центральній Європі. Завдяки цьому Празька Ладронка стала одним із найвідоміших місць для спостереження за спаленням відьом [10]

Фінляндія («Varru») – язичницькі обряди були заборонені з приходом християнства, але ті люди, які не бажали відмовлятися від святкування весни та сонця, таємно збиралися біля вогню вночі в потаємних місцях. Це породило серед людей легенди про відьом.

Тим часом вулиці міст прикрашають прапорами та повітряними кулями, а прилавки рясніють святковою атрибутикою, такою як свистки та карнавальні маски. Студенти зазвичай відзначають свято шампанським, шипучим вином, популярним сидром та іншими напоями. На пікніках традиційним частуванням є хмиз, який подають із домашнім медом sima – напоєм, що трохи нагадує медовуху. Тут проходять карнавали і паради.

Святкування нагадує День молоді, особливо серед студентів. Рано вранці люди виходять на природу, щоб зустріти весну. У деяких містах Європи проводяться фестивалі, де люди одягаються у відьомські костюми та беруть участь у містичних обрядах. Водночас, значення свята поступово змінюється - воно набуває розважального характеру та асоціюється більше з весняним фестивалем, ніж із магічними обрядами [10].

В *Україні* Вальпургієва ніч не є традиційним святом, оскільки вона походить з німецьких і скандинавських культур. Проте її мотиви та ритуали мають певні паралелі з українськими народними традиціями, зокрема з ночами на Івана Купала та на Андрія. Хоча офіційно свято Вальпургієва ніч не входить до українського календаря, деякі його елементи можна знайти в сучасній культурі.

Вальпургієву ніч відзначають прихильники неоязичництва, окультизму та Вікки, які проводять ритуали, пов'язані з природою та духовними практиками. Фестивалі та костюмовані вечірki іноді проводяться в нічних клубах і тематичних закладах, особливо у великих містах. Українські готи, метал-гурти та альтернативна молодь можуть влаштовувати тематичні зібрання в стилі містичних європейських традицій [3, 200].

Одне з наймістичніших місць України, з яким пов'язано багато легенд, зокрема про відьомські шабаші це є Лиса гора в місті Київ. Хоча реальних доказів того, що там дійсно відбувалися шабаші, немає, місце стало символом магії, окультизму і містичних зібрань.

Ще за язичницьких часів це місце могло бути священним. Тут знаходили старі кургани, які могли використовувати для обрядів. А ще вірили, що гора стоїть на потужному енергетичному місці, куди стікається особлива сила. З Лисою горою пов'язано чимало страшних історій. Місцеві жителі розповідали про дивні звуки, загадкові вогники вночі та навіть про зустрічі з нечистою силою.

Ще більше містики додав той факт, що у XIX столітті тут була збудована фортеця, а під час війни місце використовували військові. Згодом

почали ходити чутки, що там відбуваються незрозумілі явища. Зараз це місце приваблює всіх, хто цікавиться містикою, окультними знаннями або просто хоче відчутти атмосферу чогось загадкового. Неоязичники та езотерики, наприклад, можуть збиратися тут, щоб провести свої ритуали, вони запалюють вогонь, співають старовинні заклинання та медитують [3, 202].

Альтернативна молодь (готика, фентезійні рольові ігри, неформали) інколи влаштовує тут тематичні зустрічі, костюмовані вечірки або навіть невеликі вистави. Якщо взяти туристів та любителів містики, то вони приїжджають на екскурсії, особливо нічні, щоб почути страшні історії та перевірити, чи справді тут є щось потойбічне. Дехто, хто побував на Лисій горі вночі, розповідає про дивні звуки, відчуття, ніби за ними хтось спостерігає, або навіть бачить загадкові вогні серед дерев.

Лиса гора має особливу енергетику і привертає всіх любителів містики - це факт. Це не просто природний об'єкт, а й символ Києва, що несе в собі містичну ауру та зберігає в собі багато таємниць минулого. Вона є частиною міської міфології, і різні фестивалі, мистецькі виставки та театралізовані шоу часто проводяться тут, щоб ще більше підсилити атмосферу цього загадкового місця [5].

У моїй хореографічній виставі Вальпургієва ніч оживає крізь призму українських вечорниць доби козацтва: натовп танцює, співає, жартує, і кожен рух сповнений юнацької волі. Та коли завзяті гуляки проводжають дівчат до оселі, одна з них лишається сама й іде стежкою через київську Лису гору. Музика стає темнішою, а оточення наповнюється шелестом та тінню, що з'являються із нічного саява місяця.

Починається шабаш: відьми й чорти закручують дівчину у вир моторошного, але чарівного танцю. І коли настає зоря, вона знову опиняється сама на спокійній галявині – не відаючи, чи то була жахлива дійсність, чи марення, породжене ніччю, полум'ям і невидимими силами, що живуть у міських переказах Лисої гори.

1.2 Вальпургієва ніч у мистецтві: від літературної класики до кіно й сцени

Свято Вальпургієвої ночі стало популярним не лише в Європі, а й у сучасній культурі. Вальпургієва ніч часто з'являється у літературі, кіно та театрі, оскільки її містична атмосфера і символіка добре підходять для художніх творів. У літературі можна знайти такі твори як:

1. «Фауст» (1808) Йоганна Вольфганга фон Гете. Однією з найвідоміших сцен є «Вальпургієва ніч» на горі Броккен, де Мефістофель веде Фауста на шабаш відьом. Автор зобразив угоду між людиною та дияволом.

2. «Ніч на Лисій горі» (фольклор, використаний у творах Гоголя, Лесі Українки). Українські легенди про шабаш відьом, які знайшли відображення у творах класиків [1].

Також існують кінематографічні твори, серед яких є: «Фауст» (1926, 1994, 2011 та інші екранізації), «Фантазія» (1940, студія Disney), «Відьма з Блер» (1999), «Сон в літню ніч» (1999, за Шекспіром). Неодноразово можна зустріти згадку про це свято в опері та балеті, наприклад: опера «Фауст» (Шарль Гуно, 1859) містить сцену Вальпургієвої ночі; балет «Вальпургієва ніч» (музика Гуно) часто ставиться як окрема хореографічна композиція.

У фольклорі багатьох країн існують легенди про те, що в цю ніч межа між світами живих і мертвих стає тоншою, а тому духи можуть з'являтися серед людей. Багато писав про містику й сам Микола Васильович Гоголь - всесвітньо відомий письменник, видатний прозаїк, драматург, публіцист і критик. Його твори залишаються актуальними, адже він писав про людські чесноти й вади, моральні цінності та гріхи, а також про вічне протистояння раю й пекла, які завжди йдуть поруч [2].

У його творчості зібрано чимало видатних творів. Саме неймовірна уява цього генія створила образ Вія, адже в українському фольклорі немає подібного персонажа нечистої сили. «Вій» можна вважати повістю про

трагічну невлаштованість людського життя. Гоголь показав, що доля може зіштовхнути людину зі злими та жорстокими силами, а боротьба з ними загартовує її волю та формує душу. Виживають лише ті, хто сповнений відваги та внутрішньої сили, а слабкі та налякані приречені на загибель.

Хома не зміг протистояти відьмі, адже співвідношення добра і зла у реальному світі не таке, як у казках. Його страх виявився сильнішим за нього самого, і зрештою він загинув від рук Вія. У творі сили зла - відьми, чорти, чаклуни - протистоять людям, ненавидять їх і прагнуть знищити. У передмові до повісті Гоголь зазначав, що «вся ця повість є народним переказом» і що він передав її саме так, як почув, майже не змінюючи.

У «Вечорах на хуторі біля Диканьки» Гоголь із захопленням змальовує природу, побут, звичаї та вірування українського народу. Усе це передано з такою теплотою та любов'ю, що читач не може залишитися байдужим [2].

Містика стала своєрідною візитною карткою Гоголя. Він знайомить світ з українцями як частиною людства, створюючи образ життєрадісного, волелюбного народу, який живе у гармонії з природою, наділяючи її фантастичними істотами. Це підкреслює особливе сприйняття світу українцями та їхню ментальність. Саме тому Гоголь вводить до своїх творів чортів, відьом, русалок, які, попри свою демонічну природу, мають і побутові, інколи навіть комічні риси.

Так, у «Зниклій грамоті» відьми в пеклі грають у карти й навіть обманюють одна одну, а чорт із «Вечора перед Різдвом» виявляється боягузом, здатним лише на дрібні капості. Казковість форми не заважає розумінню змісту повістей, а навпаки допомагає глибше відчути їх через емоційне сприйняття. Така подача матеріалу давала Гоголю творчу свободу, що й стало однією з причин використання казкових елементів у його творах.

У творчості Лесі Українки концепт містики долі постає як внутрішня взаємодія волі, вибору й духовного напруження особистості. Ліричні герої її поезії та драм глибоко переживають зіткнення з невидимими силами життя - передчуттями, снами, видіннями, символами природи. Проте ці містичні

елементи не затьмарюють людську суб'єктність, а навпаки підсилюють її. Вони формують особливий простір, у якому людина народжує власний шлях, долаючи страждання й обставини.

У поезії «*Contra spem spero!*», драмі «Одержима» чи «Лісовій пісні» містичне функціонує як художній спосіб розкрити силу духу та здатність особистості виходити за межі визначеного долею. Мавка, як і низка інших героїнь письменниці, уособлює ідею внутрішньої свободи, що перемагає матеріальні обмеження, тоді як видіння та символічні образи стають відображенням глибинних психологічних процесів [6, 10].

1.3 Вальпургієва ніч у сучасній культурі та субкультурних практиках

До початку ХХ століття Вальпургієва ніч зберігала чітко виражений обрядовий та магічний характер. У різних регіонах Німеччини, Чехії, Австрії та Скандинавії її сприймали як особливу ніч, коли відкриваються кордони між людським світом і світом надприродного. Люди вірили, що саме цієї ночі відьми збираються на горах, проводять таємничі ритуали й можуть впливати на долі людей та природу.

Тому основна увага приділялася захисту – палили великі багаття, розвішували обереги, обходили домівки та стайні. Багаття мало не просто розважальну функцію, а виконувало захисну роль, тобто служило щитом від злих сил. У ті часи майже всі дії цієї ночі були пов'язані з магічними уявленнями, зокрема зі спробами вплинути на врожай, здоров'я, добробут або відвернути шкоду від людей і худоби [8].

Однак у ХХ столітті під впливом багатьох суспільних змін традиційне розуміння свята почало стрімко трансформуватися. Урбанізація, розвиток великих міст, руйнування старих селянських громад і загальна втрата ритуального змісту призвели до того, що Вальпургієва ніч поступово відходила на другий план. Люди перестали сприймати цю ніч як реальну

загрозу з боку надприродних сил, і все менше вірили в магичні властивості багать та оберегів. Натомість з'явився інший акцент, свято почали сприймати як можливість для спільного відпочинку, веселощів і карнавальної атмосфери.

Особливо це стало помітним після Другої світової війни, коли у багатьох європейських країнах розпочалося активне відродження культурних традицій із новою метою: не захистити людей від нечистої сили, а привернути увагу туристів, популяризувати регіон та створити унікальні культурні події. Саме тоді багаття, костюми та «відьомські» мотиви перетворилися більше на театральні елементи та атракції, ніж на ритуальні практики. У результаті Вальпургієва ніч набула сучасного вигляду, яскравого, масового, часто карнавального свята, яке поєднує елементи традиції, фольклору та розваг.

З недавніх давен почали з'являтися субкультури містичної сили такі як наприклад готи які дуже часто цікавляться темами містики, смерті, темного фольклору, заклинань - це ідеально поєднується з образом «відьомської ночі» й шабашу. Згідно з описом готичної субкультури, в їхньому світогляді є зацікавлення магією, фольклором та пошук краси в смерті все це є характерними рисами поклонінню нечистій силі.

У багатьох фестивалях Walpurgisnacht наприклад, у Гарці - регіон популярних «відьомських» гулянь, присутня циркуляція образів демонів, відьом, темних сил і саме це може приваблювати готів як учасників або як публіку. Ця культура також має свою музичну інфраструктуру - готи ходять на фестивалі dark, gothic музики, і така музика часто використовується на містичних вечірках.

Наприклад, існують великі готичні музичні фестивалі: Wave-Gotik-Treffen у Лейпцигу. Через це можливий перетин вночі Walpurgis у деяких містах готи можуть приймати участь в костюмованих парадах, тематичних вечірках, вогняних шоу, атракціях, які стилістично підходять до їхнього режиму самовираження [7].

Також існують неформали та альтернативні молодіжні спільноти. Не всі учасники Walpurgisnacht це просто туристи чи сімейні відвідувачі: частина з них молодь, яка шукає альтернативні способи вираження, вихід у магичні, театралізовані сценарії. У сучасній культурі багато тематичних вечірок, перформансів, witch parties або role-play подій саме в ніч Вальпургієвої ночі: це приваблює людей, які захоплюються містичними образами й альтернативною ідентичністю.

Неоязичники, сучасні езотерики та езотеричні кола. Частина молоді, яка цікавиться язичництвом, неоязичництвом або езотерикою, сприймає Вальпургієву ніч не лише як карнавал, а як духовне або символічне свято яке дає можливість для ритуалів, очищення, роботи з енергією природи. Зазвичай у таких спільнотах Walpurgisnacht може поєднуватися з медитаціями, спільними оберегами, ритуальними танцями і молодь із альтернативних субкультур охоче долучається до таких практик [7].

Wave-Gotik-Treffen (WGT) це один із найбільших фестивалів готичної культури в Європі, на якому збираються готи, любителі дарк-музики та «темної культури».

Harzinfo - сайт туризму регіону Гарц, на якому описано, що Walpurgis Night в цьому регіоні називається «Festival of the Dark Forces» («Фестиваль темних сил»), що створює відповідну атмосферу для темної субкультури.

Лиса гора в Києві завжди приваблювала людей своєю загадковістю та містичною атмосферою, і сьогодні це місце стало популярним серед туристів, які шукають поєднання історії, природи та легенд. Ще з давніх часів тут велися розповіді про відьомські шабаші, нечисту силу та дивні явища, а сама гора мала значення священного місця, адже тут знаходили стародавні кургани та фортифікаційні споруди, які пізніше доповнили чутки про таємничі підземелля й старовинні фортеці.

Туристи приходять на Лису гору не лише для прогулянок, а й щоб зануритися в атмосферу містики. Вони відвідують організовані екскурсії де гіді розповідають про стародавні легенди, історичні події та енергетичні

аномалії, і водночас можуть побачити залишки старих укріплень, руїни форту та мальовничі краєвиди міста [7].

Особливо приваблює це місце тих, хто цікавиться езотерикою, неоязичництвом та сучасними субкультурами: готи, неформали та учасники рольових клубів часто відвідують гору у пошуках містичної атмосфери, беруть участь у тематичних прогулянках або навіть у символічних ритуалах, адже легенди про відьомські шабаші та аномальні явища надають локації особливого колориту.

Окрім цього, Лиса гора приваблює туристів своєю природною красою, зеленими схилами та панорамними точками, що створює контраст між міським простором і диким відчуттям загадковості, а численні фотографії та враження у соцмережах тільки підсилюють її популярність.

Саме ця поєднана атмосфера історії, легенд та містики надихнула мою хореографічну постановку дійство починається як традиційні вечорниці часів доби козацтва, де всі танцюють, співають і веселяться, а в кінці, коли дівчата проводжають додому, одна з них лишається сама і проходить через Лису гору, де на неї чекає уявний шабаш відьом та чортів, які закручують її у містичному танці, і лише на світанку вона намагається зрозуміти, чи це був сон, чи реальність, таким чином гора стає символічним мостом між історією, народними традиціями та сучасною мистецькою фантазією [3, 207].

Висновки до першого розділу

1. Проаналізовано, що Вальпургієва ніч є складним культурним явищем, яке має глибоке коріння у християнських віруваннях народів Центральної та Північної Європи. Спершу це свято виконувало ритуальні функції, пов'язані зі зміною сезонів, культом родючості та уявленнями про нічні сили природи. Згодом із поширенням християнства язичницькі традиції були частково переосмислені й інтегровані у нову релігію, що призвело до

появи християнських уявлень про святу Вальпургу та фольклорних образів відьомських шабашів.

У сучасному культурному просторі Вальпургієва ніч існує переважно як елемент народної культури та мистецького інтерпретування, зберігаючи символіку вогню, нічних обрядів та містичних істот. Дослідження цього феномену дозволяє глибше зрозуміти розвиток європейських обрядових традицій та виявити їхні паралелі з українською демонологією, легендами й міфами. Вальпургієва ніч виступає важливою складовою культурної пам'яті, що дає змогу простежити взаємодію людини з природою, містичними уявленнями та духовними практиками.

2. Визначено, що образи Лисої гори, відьом, нечистої сили та нічних ритуалів є органічною частиною українського фольклору й демонології, хоча й зазнали впливу загальноєвропейських міфологічних уявлень. Українські легенди про відьомські шабаші, нічні блукання, чарівні перевтілення та «нечисті місця» виявляють схожі мотиви зі святом Вальпургієвої ночі, але водночас зберігають власну культурну специфіку.

Лиса гора в Києві – один із найпотужніших міфологічних символів української демонологічної традиції. У народних переказах вона постає місцем, де зникає межа між реальним і містичним, де оживають сили природи та потойбіччя. Саме тому вона стала натхненням для багатьох літературних, музичних і сценічних творів. Зображення міфічних істот та таємничих нічних дійств має значний художній потенціал, адже дозволяє створювати яскраві, динамічні й емоційно-насичені хореографічні композиції, у яких поєднуються реальні обрядові мотиви та фольклорна фантазія.

3. Досліджено, що тема Вальпургієвої ночі та образ Лисої гори широко представлені у літературі, театрі, кінематографі та хореографічному мистецтві. Важливими мистецькими джерелами є твори Й. Гете, М. Гоголя, численні театральні постановки та музичні композиції. У театральному та хореографічному мистецтві образи нічного шабашу, темних сил і містичних

ритуалів дають змогу створювати видовищні сценічні рішення з використанням контрастного світла, пластичних перевтілень та динамічних групових композицій.

Кінематограф також активно звертається до цих образів, використовуючи їх як метафору боротьби світла й темряви, людського страху та внутрішньої сили. Таким чином, мистецтво забезпечує багатовимірне прочитання теми Вальпургієвої ночі, що сприяє збереженню та популяризації фольклорних мотивів у сучасній культурі. Хореографія потребує особливого підходу до передавання містичної атмосфери, психологічної напруги й символізму образів, тому створення постановки «Ніч на Лисій горі» є важливим кроком у переосмисленні народних легенд через сучасні сценічні засоби.

РОЗДІЛ II. Художні особливості хореографічної постановки «Ніч на Лисій горі» у контексті кваліфікаційної роботи «Таємниці Вальпургієвої ночі у хореографічній інтерпретації»

2.1. Ідейно-тематичний аналіз хореографічного твору

Тема: Відтворення міфічної спадщини українського народу через призму хореографічної постановки - від міфу до сцени.

Ідея: межа між реальним та містичним. Показати тонку межу між двома світами – буденністю й потойбіччям.

Надзавдання: показати глядачеві, що свобода має свою ціну. Відьми на лисій горі символізують абсолютну свободу та відрив від суспільних норм, але така свобода має свої наслідки.

Конфлікт зовнішній: боротьба між бажанням втекти до звичайного життя і спокушанням магічної сили.

Конфлікт внутрішній: боротьба між бажанням свободи та втратою самої себе.

Наскрізна дія: показати глядачеві перехід від страху до прийняття свободи.

Час дії: XVI-XVII століття - козацька доба.

Місце дії: місто Київ, центр міста, Лиса гора.

Форма: хореографічна сюїта.

Стиль: народно-сучасна стилізована хореографія.

Жанр: танець-містифікація.

Лібрето

На початку дійства сцена наповнюється атмосферою традиційних українських вечорниць. Молодь весело сходиться до хати де дівчата й хлопці танцюють, жартують, виконують запальний танець козачок. У цій частині відчуваються легкість та життєрадісність, які супроводжують кожні вечорниці. Музика звучить жваво, ритмічно, створюючи відчуття веселощів та гуляння. Ця частина дійства відображає дух українських традицій та спільної радості тих часів.

Настає момент прощання хлопці та дівчата розходяться по домівках, веселі голоси розчиняються в сутінках. На сцені залишається лише одна дівчина – головна героїня. Її ніхто не проводить, і вона вирушає додому самотньою стежкою. Дорога заводить її на Лису гору в Києві це місце яке оповите легендами та давніми переказами. Тут дівчина опиняється в іншій, темнішій реальності, де стирається межа між світом людей і сил потойбіччя.

Музика різко змінюється, вона стає похмурою, тривожною, напруженою. Із мороку з'являються дві відьми дуже загадкові, пластичні, непередбачувані. Вони ніби виникають із туману, обступають дівчину, починають її зачаровувати плавними, але тривожними рухами. Героїня поступово піддається їхнім чарам і засинає під їхні тихі, протяжні «заклинання».

Раптом простір розривається стрімкою енергією: на сцену вибігають два чорти - рухливі, хитрі та підступні. Вони починають танцювати разом із відьмами, що символізує початок справжнього шабашу. Танок стає стрімким, диким, експресивним. Чорти та відьми, створюють справжню атмосферу хаосу. Це кульмінаційний момент дійства - темрява в її первісній силі.

Згодом, у розпалі шабашу, відьми та чорти спрямовують свою енергію на головну героїню. Вони намагаються пробудити її, втягнути у свій дикий танець. Дівчина прокидається та й відразу під впливом темної сили починає

танцювати разом із нечистю, що символізує велике тяжіння до спокуси від якої туманить її розум все це дійство.

Та коли заграє перший промінь світанку, музика знову змінюється. Світло повільно розганяє морок, і відьми з чортами швидко тікають у різні боки, ховаючись від денного світла. Усе темне розчиняється, ніби його ніколи й не було.

Головна героїня залишається одна посеред сцени. Вона повільно озиряється, намагаючись збагнути, що з нею сталося. Її обличчя відображає нерозуміння й подив: чи то справді була ніч на Лисій горі, чи лише сон, народжений втому, уявою та нічними тінями?

Страху більше немає поруч, лише тиха світанкова тиша. І дівчина, стоячи посеред сцени, залишається сам на сам із таємницею, яку не може пояснити.

Дійові особи та їх характеристика

Учасники вечорниць – це колективний образ молоді Центральної України, яка зберігає живу традицію народних зібрань, у яких переплітаються побут, спів, танець і спільна радість. Вони з'являються на сцені у традиційних українських костюмах: дівчата у вишитих сорочках, спідницях та вінках; хлопці у вишиванках, шароварах та поясі. Їхній вигляд створює відчуття автентичності, зв'язку з регіональною культурою та нашим українським корінням.

Дівчата на вечорницях уособлюють ліричну сторону народного свята. Вони ніжні, граційні, емоційні, їхні рухи плавні, округлі, сповнені жіночності. У їхніх поглядах є життєрадісність, очікування дива, юнацька мрійливість. Вони не просто танцюють, а навіть живуть традицією, у кожному жесті відтворюючи давні ритми українського свята.

Хлопці навпаки протилежний за темпераментом полюс. Вони впевнені, рухливі, енергійні. У їхніх рухах помітно глибину, силу, дух суперництва. Вони задають темп, створюють емоційний ритм, демонструють парубочу

спритність, намагаючись привернути увагу дівчат. У сценах танцю хлопці можуть змагатися між собою, підкреслюючи свою рішучість і веселу натуру.

Разом вони формують атмосферу традиційних вечорниць, саме того місця, де молодь збирається, щоб співати, танцювати, знайомитися, будувати дружні та романтичні стосунки. Вони створюють світлу, теплу, життєрадісну картину, що контрастуватиме з подальшим зануренням у темну, містичну реальність Лисої гори.

Головна героїня – це центральна фігура композиції, уособлення чистоти, внутрішньої чутливості та відкритості до світу. У сценах вечорниць вона така ж, як інші молоді дівчата, але водночас вирізняється особливою ліричністю та щирим, незахищеним характером. У її русі є легка нерішучість, м'якість, делікатність, які роблять її образ глибшим і емоційнішим.

Вона не просто танцює як всі інші вона вбирає у себе атмосферу вечора, щиро переживаючи кожну мить. Її жестах властива чистота та природність, у погляді також відкритість і легка довірливість. Вона не прагне бути в центрі уваги, але саме внутрішня світлість робить її помітною для глядача.

Після завершення вечорниць вона залишається на сцені одна. Самотність героїні не трактується як слабкість, а навпаки вона стає метафорою переходу в інший світ, в іншу реальність. Одинокий шлях у ніч для неї це шлях у власну несвідомість, у глибини страхів і мрій.

На Лисій горі вона стає протилежністю темним силам, але зберігає внутрішню стійкість. Коли відьми й чорти намагаються втягнути її у шабаш, героїня проходить трансформаційний шлях від страху й нерозуміння до пробудження й нового усвідомлення. Образ героїні це в першу чергу образ людини, яка стикається з власною тінню і повертається до реальності сильнішою, хоч і сповненою сумнівів.

Відьми це містичні жіночі постаті, уособлення темних сил, що прокидаються на Лисій горі в нічну пору. Їхні костюми, темні спідниці,

хустки, накинуті на плечі тільки підсилюють образи таємничих істот, що виходять із глибин народної демонології.

Їхня пластика – текуча, ламка, різка, але наповнена тривожністю й внутрішньою силою. Вони рухаються так, ніби ковзають у повітрі, кожен їхній жест наче заклинання. Їх поява на сцені це холод, що пробирає до мурах, зміна атмосфери з побутової на сакрально-містичну.

Відьми не є однозначно злими героями. Вони більше як символ жіночої тіньової енергії, інтуїції, первісної мудрості, що не вписується у традиційні межі. У їхній поведінці немає агресії, а лише спокійна впевненість, тиха небезпека.

Вони обступають головну героїню не для того, щоб нашкодити, а щоб втягнути її у свій світ, провести крізь випробування, пробудити приховане. У цьому вони нагадують міфологічних провідниць, берегинь порогу, істот, які відкривають двері між світами. Їхній танець із чортами у шабаші також є вибуховою сумішшю стихійності, хаотичної сили й ритуальності. Разом вони створюють кульмінацію нічного дійства, яке поглинає простір сцени.

Чорти – динамічні, експресивні, яскраві персонажі, які уособлюють дикий, неконтрольований бік темної енергії. Їхні костюми чорного кольору не деталізовані, що робить їх образи узагальненими: вони не конкретні істоти, а символи хаосу, інстинктів і нічної свободи.

Чорти рухаються стрімко, імпульсивно, з різкими перепадами ритму. Їхня пластика непередбачувана: підскоки, вигини, швидкі зміни рухових акцентів, раптове наближення та віддалення. Вони являють собою чоловічий тип темної сили - сміливий, войовничий, вибуховий.

У шабаші чорти це двигун енергії. Якщо відьми це туман і магія, то чорти це полум'я і рух. Їхня взаємодія створює ритуальне коло, у яке вони затягують головну героїню. Їхні ролі не лише демонічні, вони наче випробовують героїню, зіштовхуючи її з власним страхом, внутрішньою боротьбою та прихованими бажаннями.

З настанням світанку чорти миттєво щезають, ніби їх розчиняє світло. Їхня втеча символізує перемогу дня над ніччю, свідомого над несвідомим, гармонії над хаосом.

2.2. Композиційно-архітектонічна будова хореографічного твору

Хореографічна драматургія постановки

Експозиція: на сцені розгортається світ традиційних українських вечорниць Центральної України. Простір наповнений теплом, світлом свічки та місячним сяйвом, яке створює атмосферу затишку. Першими з'являються дві дівчини та два хлопці, звичайна молодь у барвистому українському вбранні. Їхні рухи легкі, енергійні, сповнені радості й живого спілкування. Вони танцюють, сміються, примовляють жартівливі фрази, показуючи природний молодіжний колорит вечорниць.

Зав'язка: поступово музика стихає, змінюється на більш спокійну й тягучу. Світло м'якшає, немов сонце торкається горизонту. Настає вечір. Дівчата й хлопці прощаються. Один за одним вони зникають за сценою, ніби розчиняючись у тумані вечірнього небосхилу.

На сцені залишається лише одна дівчина – головна героїня. Самотня у великому просторі, вона виглядає ніжною та незахищеною. Її самотність не агресивна, а більше вона лірична, легка. Дівчина повільно рухається, вдивляючись у простір, ніби шукаючи шлях додому. Саме в цей момент непомітно для неї починає змінюватися атмосфера: ледь чутно спокійну але водночас обережну музику, легке затемнення світла, холодні відблиски створюють підказку, вона входить в інший світ.

Розвиток дії:

1 ступінь – перехід на Лису гору. Головна героїня, рухаючись у задумі, ніби мандрує непрямою стежиною. Її кроки стають обережнішими, пластика більш м'якшою, тривожнішою. Раптово світло змінюється: теплі жовті тони

зникають, їх замінюють сині, фіолетові, майже містичні. Музика набуває тривожного забарвлення. Дівчина опиняється у зовсім іншому просторі – на Лисій горі, місці давніх легенд і нічних духів.

2 ступінь – поява відьом. Із темряви починають з'являтися дві постаті. Повільно, майже непомітно, на сцену виходять дві відьми це символи таємниці, нічного чаклунства, жіночої темної енергії. Вони вбрані у темні спідниці, їхні плечі вкриті хустками, що летять за кожним рухом. Їхня пластика м'яка, текуча, але сповнена прихованої загрози. Вони кружляють довкола героїні, наближаються то плавно, то різко, неначе перевіряють її силу духу.

Відьми обводять дівчину невидимим ритуальним колом. Їхні рухи нагадують заклинання інколи швидкі, інколи повільні, обережні, але таємні. Героїня поступово втрачає стійкість і, зачарована, повільно поринає у сон. Її тіло м'яко опускається в низ, руки невпинно опускаються. Настає момент повного занурення у потойбіччя.

3 ступінь – поява чортів і шабаш. Несподіваним вибухом темного ритму в простір вриваються двоє чортів, одягнених у чорні костюми. Їхні рухи різкі, емоційно заряджені. Чорти вступають у взаємодію з відьмами: утворюють лінії, діагоналі, ритуальні дуети й групові сцени.

Починається шабаш, кульмінація темної сили, яка виходить із підсвідомості ночі. Темп танцю стрімко зростає, простір пульсує енергією, рухи стають хаотичними. Це вершина містичного дійства. Все довкола героїні перетворюється на ритуальний вихор.

4 ступінь – пробудження та ритуальний танець із нечистою силою. Коли шабаш досягає свого піку, відьми та чорти збираються довкола героїні й починають її піднімати, потягувати, повертати до життя. Дівчина прокидається та вже втягнена у ритм темного світу. Відьми та чорти ніби «випробовують» її, втягуючи у танець. Вона рухається сміливо. Цей момент це зустріч її зі своєю темною стороною.

Кульмінація: Це момент, коли всі персонажі: відьми, чорти й героїня опиняються в одному ритмі, в одному колі. Це повне занурення у темний світ, у якому героїня здається готовою прийняти нову реальність.. Але раптово перший промінь світла. Звучить мотив світанку.

Розв'язка: Світло різко змінюється: у сцену вливається теплий, золотий, ранковий колір. Відьми та чорти за лічені секунди зникають у різні боки, розчиняючись у просторі, мов тінь, що тане від сонця.

Головна героїня залишається сама в центрі сцени. Вона озирється навколо, повільно торкається своїх плечей, волосся, обличчя, ніби перевіряє, чи це все було насправді. Її погляд сповнений подиву, сум'яття, нерозуміння. Героїня стоїть самотньо, у напівтиші світанку, не здатна збагнути, чи те, що сталося вночі, було реальністю, сном або видінням, нав'язаним нічною дорогою. Саме в цій невизначеності кульмінація її внутрішньої трансформації.

Музична драматургія

Основні частини	Назва	Такти	Хронометраж
Експозиція	Танець хлопців та дівчат	160	00:00-02:06
Зав'язка	Дівчина вирушає до дому сама	8	02:06-02:27
Розвиток дії	<i>I ступінь:</i> Дівчина самотньо крокує по горі	8	02:27-02:34
	<i>II ступінь:</i> Вихід відьом та зачаровування	64	02:35-03:31

	дівчини		
	<i>III ступінь:</i> Вихід чортів та шабаш	52	03:32-04:52
	<i>IV ступінь:</i> Пробудження	8	04:52-05:02
Кульмінація	Відродження дівчат, як відьом- помстительок	64	05:03-05:57
Розв'язка	Ранок «повернення»	32	05:58-06:45
Усього		396	06:47

Упорядкованість танцювальних епізодів

Вечорниці та молодіжні гуляння.

Початок постановки занурює глядача в атмосферу традиційних українських вечорниць, того місця, де молодь збиралася для танців, жартів та щирих розмов. На сцені поступово з'являються дівчата й хлопці, які утворюють рухливу, емоційно наповнену композицію. Їхні рухи легкі, живі та природні, завзяті елементи козачка, грайливі переплески формують цілісний народний образ.

Танцювальний простір відразу набуває святковості, кожен учасник діє в рамках народної традиції, але при цьому наповнює танець індивідуальним характером, жвавістю та завзятістю. Простір сцени сповнений сміху, усмішок та імпровізаційних моментів, що створюють автентичний настрій вечорниць.

Упорядкованість цього епізоду вибудовується через чітке розташування груп: то хлопці ведуть дівчат у лінії, то дівчата грайливо тікають від хлопців, то всі разом сходяться в енергійну загальну фігуру. Така пластична структура підкреслює єдність молоді, сповненої радості, свободи й безтурботності.

Поступово танцювальний ритм починає стихати, веселощі згасають і м'яко настає перехід до наступного драматургічного дійства.

Настання вечора. Самотність героїні.

Коли танець добігає кінця, молодь починає розходитись. Хлопці весело підморгують дівчатам, дівчата з усмішками збираються йти з ними і один за одним залишають сцену. Гомін стихає, простір поступово спорожнює.

У центрі залишається лише одна дівчина - головна героїня. Її постава змінюється: рухи сповільнені, м'які, трохи невпевнені. Контраст між щойно гучним гулянням і потім повною тишею створює відчуття її внутрішньої самотності. У цьому епізоді важливою є психологічна тонкість: героїня ніби чекає, що хтось підійде, проведе її, але цього не відбувається.

Освітлення темніє, звучать глибокі ноти музики, настає вечір. Саме зміна атмосфери від побутової до містичної стає ключовим хореографічним переходом. Героїня рухається вперед, і її пластика починає передавати тривогу, здивування, передчуття невідомого.

Потрапляння на Лису гору.

У цьому епізоді простір сцени трансформується: світло стає холодним, синьо-фіолетовим, з'являються сценографічні натяки на дикий, незайманий ліс або скелястий простір. Героїня поступово опиняється в центрі Лисої гори, міфічного місця, що здавна оспівується в українському фольклорі як осередок нечистої сили й нічних шабашів.

Її рухи напружені, стримані, але наповнені внутрішньою боротьбою. Вона озирається, прислухається, інколи завмирає. Таким чином формується містичний простір переходу з реальності в світ легенди. Це емоційний та композиційний перехід у драматургії танцю.

Поява відьом. Початок чарування.

Раптово з темряви, мов тіні, виходять дві відьми. Вони починають окреслювати навколо героїні коло символ магічного полону. Їхні жести спрямовані на зачарування: плавні «замовляння» руками. Героїня поступово втрачає сили її пластика стає слабкою, нестійкою, погляд згасає.

Нарешті вона опускається донизу наче занурюється в сон, створений темною магією. Цей момент це кульмінація драматургічного напруження, коли межа між реальністю і надприродним остаточно стирається.

Шабаш. Вихід чортів.

Змінюється музика, вона стає гучною, ритмічною, хаотичною. У цей момент на сцену вибігають чорти це два персонажі з абсолютно іншим, вибуховим, енергійним характером руху. Їхня хореографія це комбінація стрибків, швидких перебіжок, раптових зупинок, акцентованих ударів корпусом.

Шабаш розгортається як дикий, некерований вихор. Відьми і чорти взаємодіють, формуючи складні групові композиції, перехресні лінії, діагоналі. Хлопці-чорти вносять в дію елемент хаосу й грубої сили, відьми навпаки таємничості й магічної витонченості.

Танцювальна мова цього епізоду пронизана енергією, загрозою і водночас фольклорним гумором, притаманним народним легендам про нечисту силу.

Пробудження героїні.

Під час шабашу чорти й відьми поступово повертають увагу до героїні. Вони намагаються «оживити» її торкаються повітря навколо неї, виконують ритуальні рухи. Героїня пробуджується: спочатку рухаються руки, корпус, голова. Пластика відтворює процес повернення до життя.

Героїня вступає в танець разом із нечистою силою. Її рухи тепер містять відьомські мотиви: ламаність, різкість, неприродні вигини. Вона ніби стала частиною шабашу принаймні на мить. Але в цю ж мить починає сходити світанок.

Світанок і зникнення нечистої сили.

Світло різко змінюється теплі золоті тони розганяють темряву. Відьми та чорти реагують на світло різкими рухами: вони відступають, закриваються руками, тремтять, зникають у повітрі. Музика світлішає, магічний хаос втрачає силу.

Один за одним персонажі нечистої сили тікають зі сцени: хто зі стрибком, хто з різким розворотом, хто, мовби, розчиняється в тумані. Залишається тільки героїня.

Вона стоїть у центрі самотня, освітлена першими променями ранку. Її рухи невеликі, але наповнені глибинним змістом: вона оглядається, торкається землі, ніби перевіряє реальність. У її пластиці звучить головне питання сцени: «Це була правда чи лише нічний сон?». На цьому емоційно-пластичному питанні танцювальна композиція завершується.

2.3. Характеристика музичної основи та сценографія хореографічної композиції

Хореографічна композиція поєднує у собі два різні музичні світи: автентичний український танцювальний фольклор та європейську симфонічну мелодію Камілля Сен-Санса. Саме контраст між «Козачком» та «Danse Macabre» створює цілісний драматургічний простір: від світлого народного побуту до нічного містичного видіння, яке переживає головна героїня. У творі музика стає не просто супроводом, а активним чинником, який формує сценографію, підказує пластику руху і визначає емоційні стани персонажів.

Перша частина: «Козачок».

Перший розділ композиції побудований на інструментальному виконанні українського народного танцю «Козачок» - однієї з найхарактерніших форм музично-танцювальної культури Центральної України. Для цієї музики властиві чіткий ритм, виразне акцентування, що створює відчуття народного гуляння і невимушеної радості.

Музичний розмір: - 2/4 саме цей розмір є традиційним для більшості українських побутових і танцювальних жанрів. Він забезпечує стійкий ритм, зручний для притупів, підскоків, парного та групового українського танцю.

Темп: - швидкий, життєрадісний, з яскравою пульсацією. Темп «Козачка» надає рухам легкості, формує енергію першої сцени. Танцювальна лексика вибудовується на підскоках, дрібушках, колових рухах, все це підсилює атмосферу свята.

Характер музики: грайливість, відкритість, молодіжність, гумор. Мелодія світла, виразна, багата на орнаментальні прикраси. У ній відчувається народна свобода, простота і безпосередність. Вона створює образ теплої української ночі, коли молодь збирається на вечорниці, щоб співати, жартувати, знайомитися та танцювати.

Ця частина відтворює атмосферу української вечорничної хати або подвір'я. Простір наповнений рухом персонажі взаємодіють, утворюють кола, пари, лінії. Ця частина композиції підкреслює національне коріння постановки, її автентичність та фольклорний колорит.

По завершенні «Козачка» музика різко змінює характер, саме цей контраст позначає момент, коли героїня залишається сама. Тембр світла згасає, сценографія поступово втрачає теплі фарби. Постановка переходить від побутового народного середовища до фантастичного, майже надприродного простору. Це чіткий маркер переходу від реальності до містичного виміру.

Друга частина:

У другій частині композиції звучить всесвітньо відома симфонічна поема К. Сен-Санса, музика набуває найбільш експресивного, тривожно-ритуального характеру. Саме цей фрагмент є ідеальним звуковим тлом для появи відьом, чортів, нічного шабашу та внутрішньої трансформації героїні.

Музичний розмір – 3/4 (з елементами варіативності). Розмір наближений до вальсовості, але спотвореної, кривої, завдяки збільшеній кількості синкоп, зміщених акцентів та нестандартного фразування. Це створює відчуття не земного танцю, а містичного ритуалу ніби сили темряви кружляють у примарному колі.

Темп – жвавий, різкий, нервовий, непередбачуваний.

У ньому є характерна для містичного жанру пульсація, яка нагадує біг, вихор, шалений нічний танець. Темп постійно коливається від стрімких моментів до тягучих, майже зупинених моментів, що підсилює ефект марення.

Характер музики – демонічний, химерний, іронічний, театралізований з несподіваними тембровими спалахами. Поява двох відьом підкреслюється спокійною музикою вони рухаються повільно. Героїня поступово провалюється у ритуальний простір музика створює відчуття гіпнозу.

Потім, у момент кульмінаційного підсилення оркестру, вибігають чорти. Їхня пластика підкреслена швидкими ритмічними ударами в музичній структурі. Починається шабаш, колективний вихор, наповнений стрибками, обертами, різкими змінами напрямку. Музика водночас страшна й захоплююча, іронічна й урочиста, трагічна й сміхова.

У завершенні фрагмента відбувається поступове музичне розрідження. Оркестр втрачає густину, зменшується динаміка, напруга спадає. Цей момент у композиції використаний як метафора світанку, часу, коли темні сили тікають, а героїня залишається сам-на-сам із собою. У поєднанні з продуманою сценографією музика створює ефект цілісного хореографічного театру, де кожен звук формує рух, а кожен тембр - настрій сцени.

Костюми

Костюм хлопців на вечорницях: є традиційна українська вишита сорочка. Вона виконана з білого полотна та оздоблена багатою орнаментальною вишивкою червоного і чорного кольорів, яка проходить вздовж розрізу на грудях і акцентує увагу на центральній частині силуету. Вишивка має свою геометрію - ромби, хрести та лінійні елементи, що походять із стародавніх дохристиянських символів-оберегів.

Ромби уособлюють родючість і життєву енергію, хрест - захист, а поєднання червоного й чорного традиційно вважається контрастом життя та сили проти темряви і небезпеки. Манжети також прикрашені дрібним орнаментом, що додає сорочці завершеності та підкреслює її народне походження.

На талії сорочка затягнута широким червоним поясом, міцно зав'язаним збоку. Такий пояс виконує одразу дві функції: практичну, вона утримує сорочку в необхідній формі, і декоративну котра є яскравим акцентом костюма, що надає силуету виразності. У народній культурі червоний пояс вважався сильним оберегом від нечистої сили, що особливо символічно у контексті постановки, де присутні відьми та чортівські персонажі.

Нижньою частиною костюма є широкі шаровари зеленкуватого кольору. Вони мають традиційний вільний крій, що дозволяє виконувати складні танцювальні рухи, притаманні українському сценічному фольклору. Широкі штани створюють ефект об'єму та підсилюють динаміку під час стрибків, присядок та розмашистих па. Теплий гірчичний відтінок асоціюється з землею, працею і стабільністю, що формує образ міцного, вкоріненого в рідній культурі українського парубка.

На ногах є червоні чоботи сценічного типу. Їхній колір підтримує головний акцент композиції, червоний пояс і червоні елементи вишивки. Червоне взуття традиційно пов'язували з енергією, силою духу та життєлюбством, а в сценічному образі воно робить силует більш яскравим і виразним. Усе вбрання разом створює цілісний образ молодого українця рухливого, яскравого, самобутнього, який органічно вписується у фольклорну танцювальну композицію.

Костюми дівчат: є зразком українського народного жіночого вбрання, адаптованого до сценічної інтерпретації. Вони поєднують традиційні елементи: сорочку, пояс, спідницю із стриманою кольоровою гамою, що підкреслює автентичність та водночас дозволяє передати певний містичний

підтекст. Основою костюма є традиційна українська сорочка світлого кольору. Вона має вільний, прямий крій, характерний для жіночих сорочок Центральної України.

Рукави широкі, об'ємні, зібрані біля зап'ясть манжетами, які прикрашені вишивкою у червоно-коричневій гамі. Орнамент представлений переважно геометричними мотивами: лініями, дрібними хрестиками та ромбічними елементами. Червоний традиційно асоціюється з життєвою силою та обереговістю, а коричневі відтінки підкреслюють зв'язок з землею, родючістю та природною жіночою енергією. Горловина сорочки округла, без коміра.

На талії сорочка затягнута червоним тканим поясом. Він є одним із ключових компонентів жіночого строю. У традиції він виконував не лише декоративну, а й символічну роль: вважалося, що пояс захищає жінку, «стягує» її силу, формує цілісність образу. Яскравий червоний акцент у поєднанні зі стриманою кольоровою гамою всього костюма створює гармонійний контраст і робить силует більш виразним на сцені.

Нижньою частиною вбрання є довгі спідниці з візерунком. Їхня кольорова гама варіюється від темно-бордових і коричневих до зеленуватих або бежевих відтінків. Клітинка є доволі поширеним мотивом у повсякденному жіночому вбранні українців. У сценічному варіанті така спідниця добре тримає форму, створює виразний об'єм і активно працює під час обертів та кроків. Малюнок також додає костюму певного відчуття побутової, сільської простоти.

Взуття дівчат це темні сценічні черевики на невеликому підборі. Вони забезпечують стійкість під час рухів, та зберігають стриманий народний характер образу. Усі елементи костюма разом створюють повноцінний, гармонійний сценічний образ, який передає характер традиційної української дівчини.

Костюми відьом: образи відьом побудовані на поєднанні традиційного українського жіночого вбрання та сценічної стилізації, що дозволяє передати

і фольклорну автентику, і містичний характер персонажа. Основою костюма є довгі спідниці темних відтінків з червоним забарвленням. Така кольорова гама відповідає земним стихіям, до яких у народних повір'ях належали відьми, та водночас створює ефект стриманої, прихованої енергії. Верхня частина костюма – темна.

Характерним елементом костюма відьом є хустки зав'язані на шиї. Саме хустка виступає ключовою ознакою жіночого магічного образу, оскільки за фольклорною традицією відьми часто приховували волосся та обличчя, аби не видати своєї сили. Хустки у сценічній версії виконані у темних або природних кольорах, що асоціюються з ніччю, лісом, землею.

Таке костюмування дозволяє створити ефект жаху: дівчина виглядає як містична істота, що має приховану силу. Завдяки цьому образи відьом органічно вплітаються в сюжет, пов'язаний із Лисою Горою та надприродними подіями.

Костюми чортів: Це узагальнене темне вбрання, позбавлене яскравих кольорів. Хлопці одягнені у темні сорочки та штани, що формують силует, який контрастує з яскравими костюмами парубків та відьом. Основні матеріали темний льон, сценічна тканина. Така стилістика підкреслює демонічну природу персонажа.

Темні штани мають вільний крій, що дозволяє виконувати різкі, стрибкові, рухи. Взуття також стримане чорне, аби не відволікати уваги від загального силуету. Чорти часто рухаються різко, ривками, том їхнє вбрання сприяє створенню сценічного ефекту жорсткості та хаотичності.

Реквізити

Вінки: у хореографічній постановці «Ніч на Лисій горі» виступає не просто декоративним елементом народного костюма, а значущим символом, який йде глибоко в коріння української традиції та обрядовості. У контексті композиції вінок набуває особливого художнього та емоційного значення,

адже саме він уособлює світлу, життєрадісну та автентичну частину вистави, яка передбачає містичну трансформацію.

Традиційний український вінок - це оберіг, символ молодості, чистоти, життєвої сили та гармонії з природою. У народній культурі він вважався не просто прикрасою, а знаком дівочої честі, духовної чистоти та внутрішньої краси. Квіти, вплетені у вінок, здавна мали магічне значення. Кожна рослина уособлювала певну силу кохання, захист, щастя та долю. Саме тому вінок є одним із найвпізнаваніших атрибутів українського жіночого образу.

У даній постановці вінки дівчат виконують кілька функцій: по-перше, вони формують автентичний образ вечорниць. Завдяки їм на сцені виникає світ традиції, свята, юності. Візуально вони створюють атмосферу тепла та невимушеності, властиву народним зібранням, де молодь танцювала, співала, жартувала й ворожила.

По-друге, вінок є маркером світлої частини дійства, яка контрастує з подальшим переходом у темний простір Лисої гори. Його природні барви, легкість та ніжність підсилюють візуальний та змістовий контраст між світом реальним і світом потойбічним.

По-третє, вінок стає символом внутрішнього світу головної героїні, її чистоти й душевної тендітності, які згодом вступають у протистояння з темними силами. Навіть коли дівчина залишається сама на сцені, її вінок є останнім слідом вечірньої радості й світлої частини життя, що повільно зникає під натиском нічної містики.

Форма вінків відповідає традиційній: це коло, оздоблене штучними або стилізованими квітами та зеленню. Вони мають достатній сценічний об'єм, щоб бути помітними здалеку й водночас зберігати легкість, характерну для народних прикрас.

Відьомська хустка: у хореографічній постановці «Ніч на Лисій горі» є одним із центральних реквізитів, який формує образ потойбічного та підсилює містичну тональність другої частини дійства. На відміну від

світлич, барвистих і радісних атрибутів вечорниць, хустка відьми належить до темної символіки, що уособлює невідоме, приховане й таємниче.

Традиційно в народній культурі хустка є жіночим оберегом, символом мудрості, жіночої сили і навіть магічної влади. Проте у демонологічних уявленнях українців вона могла мати протилежне значення: темна, велика, важка хустка часто асоціювалася з відьмацтвом, закритістю, здатністю ховати або приховувати іншу сутність, набувати нового вигляду чи маскувати свою справжню природу.

Передусім хустка це атрибут перетворення простору. Поява хустки на сцені означає перехід від побутового світу вечорниць до містичного середовища Лисої гори. Її темна тканина, що рухається разом із пластикою виконавиць, ніби закриває світ денний і розкриває таємницю ночі.

Також вона є засобом магічного впливу. Рухи відьом, які обрамляють хусткою простір навколо головної героїні, створюють враження невидимих сил, що поступово охоплюють дівчину, занурюють її у стан трансу або сну. Хустка стає продовженням рук відьми, знаряддям наведення чар.

Візуальний ефект хустки підсилює образи потойбічних істот. Її м'яка, текуча тканина створює відчуття неприродної плавності, а різкі ривки й ламкі рухи додають сцені тривожності й холодної напруги. Темна палітра підкреслює відсутність у відьом світла як символу добра та людського світу. Форма хустки велика, темного кольору з декоративним мереживом, яке створює ефект зношеності, давності, архаїки.

Відьомська хустка є не лише реквізитом, а й семантичним центром другої частини композиції. Вона формує атмосферу страху й загадковості, створює контраст зі світлим світом вечорниць і стає художнім втіленням темних сил, які випробовують головну героїню в її нічному переході через Лису гору.

Висновки до другого розділу

У кваліфікаційній роботі «Ніч на Лисій горі» детально розглянуто художні та композиційні особливості постановки, що поєднує у собі реалістичний світ українських вечорниць та фантастичну демонологічну традицію. Основна увага зосереджена на створенні цілісної хореографічної структури, яка передає контраст між світлим дівочим середовищем та темною, потойбічною атмосферою Лисої гори.

У роботі проаналізовано поєднання фольклорних елементів, народної символіки, музичної драматургії та сучасних сценічних засобів, що дозволило досягти глибокої художньої виразності та створити гармонійну цілісність хореографічної композиції.

1. У ході роботи над постановкою було розкрито її художні особливості: визначено *тему* (протиставлення світлого народного дійства та нічної містики), *ідею* (показ внутрішнього шляху героїні, яка переходить від реального світу до світу містики), *конфлікт* (боротьба світла і темряви, добра і зла), а також сформульовано *надзавдання* та *наскрізну дію* твору.

Створене лібрето чітко окреслює образи дійових осіб дівчат із вечорниць, головної героїні, відьом та демонічних персонажів, які через танцювальну пластику втілюють перехід від традиційного побутового середовища до світу фантастичного. Контраст пластики, характерів та засобів виразності дозволяє глядачу глибше зануритись у драматургію твору.

2. Сформульовано та обґрунтовано композиційну структуру постановки, яка поєднує хореографічний, музичний та сценічний плани. Композиція поділена на декілька частин, кожна з яких має власне художнє навантаження від світлої, побутової атмосфери вечорниць до кульмінаційного шабашу та фінального повернення до реального світу. У роботі проведено детальний аналіз музичного матеріалу також визначено характер, темп, динамічні акценти, а також роль музичної драматургії. Саме музика

забезпечує змістовий перехід між частинами постановки та підсилює контраст світлого й темного образів.

3. Значну увагу приділено реквізиту. Описано побудову простору, світлові ефекти, використання туманності, різких світлових акцентів та тіньової гри, які формують атмосферу нічної містики. Розглянуто кожен елемент костюму та реквізиту: вінки дівчат, що символізують чистоту та традиційність, а також відьомську хустку, яка є ключовим містичним атрибутом, який формує образ потойбіччя та підсилює драматичне звучання сцени. Костюми, сценографія та реквізит у комплексі створюють цілісне художнє середовище та сприяють емоційному впливу на глядача.

Отже, нами розкрито всі складові художньо-постановчої роботи. Від драматургії та музичного рішення до сценографії, реквізиту й образної побудови персонажів. Завдяки цим елементам хореографічна композиція «Ніч на Лисій горі» набуває завершеного, гармонійного та виразного сценічного втілення, у якому поєднано глибинні традиції української культури та сучасні засоби мистецької інтерпретації.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У процесі здійснення кваліфікаційної роботи «Ніч на Лисій горі» нами було опрацьовано значну кількість літературних і мистецтвознавчих джерел вітчизняних письменників та дослідників (М. Гоголя, Л. Українки, М. Драгоманова, М. Грушевського, А. Онищука та ін.), а також відеоматеріалів, інтернет-ресурсів і фольклорних збірників. На основі визначених завдань роботи сформульовано наступні висновки:

1. Проаналізовано, що українська демонологія та народні уявлення про потойбічний світ є важливою складовою духовної культури нашого народу. Їх витoki сягають язичницьких вірувань, у яких світ людей тісно переплітався із силами природи, духами й містичними істотами. З прийняттям християнства багато демонологічних образів не зникли, а трансформувалися, поєднавшись із новими релігійними уявленнями. Традиції, пов'язані з відьмами, нічними явищами, обрядовою магією, збереглися у фольклорі, легендах, піснях та хореографічних мотивах.

Дослідження цих образів дає змогу глибше зрозуміти духовну спадщину українців і прослідкувати, як у народній творчості відображалися уявлення про добро і зло, світло і темряву, людське й надприродне. У цьому контексті важливим є також європейський досвід, зокрема традиції Вальпургієвої ночі, що має давнє язичницьке коріння і пов'язана з уявленнями про межовий час між зимою і літом, активізацію потойбічних сил та обрядове очищення через вогонь.

2. Визначено, що мотиви Лисої гори та образ відьомської ночі є яскравим проявом української фантастичної традиції, що поєднує елементи народної магії та обрядовості. Образ Лисої гори функціонує як символ переходу в інший вимір, простір, де відбувається боротьба сил, зіткнення внутрішнього й зовнішнього. З'ясовано, що демонологічні та містичні образи протягом багатьох десятиліть надихали митців різних галузей мистецтва хореографії, музики, літератури, театру та кінематографа. Твори М. Гоголя,

музичні інтерпретації К. Сен-Санса «Danse Macabre», сценічні роботи П. Вірського, М. Вантуха та сучасних балетмейстерів засвідчують, що містика є невичерпним художнім ресурсом.

У театральному та кіномистецтві образи відьом, нічних шабашів та фантастичних явищ часто виконують не лише декоративну, а й філософську функцію. Вони підкреслюють межу між реальним та уявним. Європейська літературна традиція, зокрема творчість Гете («Фауст»), закріпила канонічний образ Вальпургієвої ночі як символу хаосу, спокуси та зіткнення надприродних сил, що вплинуло на театральні постановки й кінематограф.

3. У ході створення хореографічної постановки нами було розкрито її художні особливості: визначено тему (протиставлення світлого світу вечорниць та темної містики Лисої гори), ідею (показ внутрішнього стану дівчини, що проходить шлях випробувань), означено конфлікт (зіткнення світла і темряви, людського й потойбічного), а також сформовано надзавдання й наскрізну дію твору. Лібрето характеризує дійових осіб дівчат із вечорниць, головну героїню та відьом, які через танець, пластику та символічні елементи передають емоційне напруження композиції. Завдяки поєднанню народної стилістики, демонологічних мотивів і сучасних хореографічних засобів глядач занурюється в атмосферу фантастичного нічного дійства.

4. Сформульовано та обґрунтовано композиційну будову постановки. Твір складається з кількох частин, кожна з яких має власний драматургічний зміст, світла атмосфера вечорниць, перехід у нічний простір, з'явлення відьом, кульмінаційний шабаш і фінальний емоційний розв'язок.

Особлива увага приділена музичному супроводу зокрема композиції «Danse Macabre», яка за своїм характером найповніше передає атмосферу потойбічності та драматичної напруги. Детально проаналізовано темп, емоційний малюнок музики та її взаємодію з хореографічним рішенням.

5. Детально описано сценографію, костюми й реквізит постановки, які формують цілісну атмосферу твору. Розглянуто роль темного світлового рішення різких світлових акцентів, що підсилюють містичний характер

композиції. Костюми відтворюють контраст між дівочою чистотою та темною сутністю відьом: вінки дівчат символізують світло й традицію, а відьомська хустка більш магічну силу, загадковість і загрозу. Реквізит стає важливою частиною драматургії, формуючи змістову логіку переходу між світами.

Отже, у результаті проведеної роботи встановлено, що хореографічна композиція «Ніч на Лисій горі» є прикладом сучасної художньої інтерпретації українських демонологічних традицій, у якій поєднуються фольклорні мотиви, символічні образи та сучасні сценічні засоби. Постановка підтверджує важливість народної культурної спадщини як джерела творчого натхнення й демонструє її актуальність для розвитку українського хореографічного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бібліотека української літератури: URL . [Казковість гоголівського циклу «Вечори на хуторі біля Диканьки» — шкільний твір, приклад учнівського твору](#) (дата звернення: 16.09.2025).
2. [Відьма. Українська міфологія. Народна творчість](#) (дата звернення: 01.10.2025).
3. Войтович В. М. Міфи та легенди давньої України. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2005. 392 с.
4. Гоголь М. В. Вечори на хуторі біля Диканьки. Харків: Фоліо, 2021. 250 с.
5. Гоголь М. В. Вій. Київ: Дніпро, 2018. 120 с.
6. Леся Українка. Contra spem spero. Львів: Каменяр, 2019. 80 с.
7. Небесний та земний вогонь у уявленнях пращурів. URL: <https://spadok.org.ua/davni-viruvannya/nebesnyy-ta-zemnyy-vohon-v-uuyavlennyakh-prashchuriv> (дата звернення: 01.10.2025).
8. [Хто така українська відьма? — Локальна історія](#) (дата звернення: 01.10.2025).
9. У Німеччині [Вальпургієва ніч та Травневе свято у Німеччині | Обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва](#) (дата звернення: 04.10.2025).
10. У Чехії: [Čarodějnice в різних містах Чехії: де подивитися на спалення відьом | ProUkrainu](#) (дата звернення: 04.10.2025)

ДОДАТКИ

Додаток А.

Вінок дівочий

Додаток В.

Хустка відьми